

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME KONUSUNDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Osman BİRGİN*
Ramazan GÜRBÜZ**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerini tespit etmektir. Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu son sınıfta öğrenim gören 80 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Veriler on bir açık uçlu sorudan oluşan anket ile toplanmıştır. Anketten elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Çalışmanın bulguları sınıf öğretmeni adaylarının birçoğunun öğrencilerin başarısını ve performansını belirlemede yazılı yoklamayı, çoktan seçmeli test türünü ve soru-cevap tekniğini daha çok kullanma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Çalışma sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun alternatif değerlendirme yöntemleri konusundaki bilgilerinin yeterli olmadığı saptanmıştır. Bu sebeple, sınıf öğretmeni adaylarına öğretimleri sürecinde alternatif değerlendirme yöntemleri konusunda deneyim yaşama ve uygulama yapma fırsatı verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ölçme ve Değerlendirme, Sınıf Öğretmeni Adayı, Ölçme-Değerlendirme Bilgisi, Değerlendirme Algısı, Alternatif Değerlendirme

ABSTRACT

The aim of this study was to elicit pre-service primary teachers' knowledge level about measurement and assessment. A survey research methodology was employed in the current study. The study group consists of 80 senior pre-service primary teachers. Data were collected using a questionnaire consisting of 11 open-ended questions. Qualitative data were analyzed using descriptive analysis technique. The findings of this study have shown that most of pre-service primary teachers preferred to use assessment methods such as essay, multiple-choice test types and question-answer technique to determine students' success and performance. In this study, it was determined that most of pre-service primary teachers did not have sufficient knowledge about alternative assessment methods. Thus, pre-service primary teachers should not only be given opportunities to experience these kinds of assessment methods and but also to practice them during their education period.

Keywords: Measurement and Assessment, Pre-service Primary Teachers, Assessment Literacy, Perceptions of Assessment, Alternative Assessment

GİRİŞ

Son yıllardaki bilgi ve teknoloji alanındaki gelişmeler ve bu gelişmelere bağlı olarak değişen talepler diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da yeni anlayışların ve arayışların geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Özellikle yapılandırmacı öğrenme kuramı, çoklu zeka kuramı, proje tabanlı öğrenme gibi öğrenme alanındaki yeni anlayışlar geleneksel öğrenme, öğretme ve değerlendirme anlayışlarını derinden etkilemiştir (Fourie ve Van Niekerk, 2001). Bu yeni anlayışla birlikte öğrenme ürününün yanında öğrenme sürecinin

* Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi

** Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi

değerlendirilmeye katılması önem kazanmıştır. Bu durum ise özellikle performans değerlendirme, proje, portfolyo, rubrik, öz ve akran değerlendirme gibi alternatif değerlendirme yöntemlerinin kullanılmasını ön plana çıkarmıştır (Anderson, 1998; Dochy, 2001; Sherpard, 2000).

Günümüzde bilginin hızla artması nedeniyle sadece öğretilen bilginin akılda tutulması öğrenciler için arzu edilen bir beceri olarak görülmemektedir. Bunun aksine öğrencinin öğrendiği bilgiyi farklı durumlarda kullanabilmesi ve uygulayabilmesi talep edilmektedir. Çeşitli meslek grupları ve iş dünyası da problem çözebilen, kritik düşünebilen, elindeki verileri analiz edebilen ve etkili bir şekilde sunabilen, sözlü ve yazılı iletişim becerilerini kullanabilen, kendini değerlendirebilen bireyler talep etmektedirler (Dochy, 2001). Toplumun bu taleplerini ve eğitim alanındaki gelişmeleri dikkate alan uluslararası çeşitli kurumlar (NCTM, 1995) yayınladıkları değerlendirme standartlarında öğrencinin neyi yapıp yapamadığının yanında neyi bildiğini değerlendiren, öğrenmesini destekleyen, yazılı, sözlü ve eylemsel olarak performansını açığa çıkarma imkanı veren, öğrencinin kazanması gereken önemli içerik bilgisini yoklayan, tutarlı ve geçerli bilgiler sunan çeşitli değerlendirme araçlarının kullanılmasını önermektedirler.

Eğitim alanındaki gelişmeleri dikkate alan Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2004 yılında ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde yeni öğretim programlarını uygulamaya koyarak eğitim sistemimizde değişim sürecini başlatmıştır. Yeni öğretim programları yapılandırmacı öğrenme kuramı, çoklu zeka kuramı, proje tabanlı öğrenme gibi öğrenci merkezli eğitim anlayışlarını temel alması nedeniyle davranışçı öğrenme kuramlarının hakim olduğu eski öğretim programlarına göre amaç, içerik, eğitim durumu ve ölçme değerlendirme boyutları bakımından bir çok değişikliği beraberinde getirmiştir. Özellikle yeni öğretim programlarıyla MEB; ölçme ve değerlendirme uygulamalarında öğrenme sürecine dayalı değerlendirme anlayışını, performans ve proje değerlendirme yaklaşımını, öz ve akran değerlendirmeyi ve portfolyo gibi alternatif değerlendirme yöntemlerini ön plana çıkarmıştır. Bunların yanı sıra yeni ilköğretim programında ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin eksikliklerinin saptanmasına ve giderilmesine yönelik yapılmasına vurgu yapılmıştır.

Öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olan ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin başarılarını ve eksikliklerini belirlemek, öğretim yöntemlerinin etkililiğini anlamak ve programın kuvvetli ve zayıf yanlarını ortaya çıkarmak için yapılır (MEB, 2004). Bu süreci gereği gibi gerçekleştirebilen öğretmenler, öğrencilerini ve kapasitelerini daha yakından görme ve öğretim sürecini tekrar gözden geçirerek varsa eksikliklerini giderici çalışmalar yapabilme fırsatları yakalayacaklardır. Bu bakımdan yeni öğretim programlarının ön gördüğü ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının etkin biçimde uygulanabilmesi ve öğretim sürecinde bu yaklaşımların sunduğu potansiyelden en üst düzeyde yararlanılabilmesi öğretmenlerin bu konudaki birikimine ve deneyimine bağlıdır.

Günümüzde öğretmen, hizmet ettiği bireylerin nitelikli bir biçimde yetiştirilmesinin sorumluluğunu taşımasının yanında hızla değişen ve gelişen şartlar karşısında hizmet öncesi eğitimden başlamak üzere, sürekli olarak

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

kendisini de geliştirmek durumundadır (Gökçe ve Demirhan, 2005). Ancak, yapılan çeşitli araştırmalar (Çakan, 2004; Özsevgeç, Çepni ve Demircioğlu, 2004; Yaşar, Gültekin, Türkkkan, Yıldız ve Girmen, 2005; Birgin, 2006; Erdal, 2007) ülkemizde görev yapan birçok öğretmenin yeni programın gerektirdiği alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri konusunda yeterli bilgi birikimine ve deneyimine sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Güven (2001) sınıf öğretmenleriyle yürüttüğü bir çalışmada, sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmeyi daha çok not vermek amacıyla yaptıklarını, çoktan seçmeli test ve yazılı yoklama türünü daha çok tercih ettiklerini, ölçme ve değerlendirme konusunda kendilerini yeterli görmelerine karşın bazı yetersizliklerinin olduğunu ortaya koymuştur. Güven ve Eskiürk (2007) ise yaptıkları araştırmada, sınıf öğretmenlerinin geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerinden yazılı sınavlar, çoktan seçmeli, kısa cevaplı ve boşluk doldurmalı testlere daha çok yer verdiklerini, proje, performans çalışmalarını ve gözlemi resmi zorunluluktan dolayı kullandıklarını, portfolyo, rubrik, sunum, öz ve akran ölçme ve değerlendirmeyi ise çok az tercih ettiklerini saptamıştır. Bu ve benzer durumlar, öğretmen adaylarının yeni ilköğretim programını ve bu programın öngördüğü ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını etkili bir şekilde uygulayabilecek donanımla yetiştirilmelerini gerektirmektedir. Bu bağlamda geleceğin bireylerinin yetiştirilmesinde ve yeni programın uygulanmasında aktif rol alacak olan sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi önemli bir ihtiyaçtır. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi, öğretmen adayı yetiştiren kurumların varsa eksikliklerini görmeleri açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Mezun durumundaki sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerini inceleyen bu araştırma betimlemeli araştırma niteliğindedir. Araştırmada tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan araştırmalarda kullanılmaktadır (Kaptan, 1998).

Çalışma Grubu ve Veri Toplama Aracı

Çalışma grubunu, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı dördüncü sınıfında öğrenim gören 80 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Veriler, on bir açık uçlu sorudan oluşan anket ile toplanmıştır. Ölçme aracının hazırlanması sürecinde ilgili literatürden ve Özsevgeç ve arkadaşları (2004) tarafından hazırlanan görüşme formundan faydalanılmıştır. Anketin kapsam geçerliği iki alan eğitimi uzmanının görüşü alınarak sağlanmaya çalışılmıştır. Ankette yer alan sorular ise bulgular bölümünde yer almaktadır. Hazırlanan anket, 2007-2008 öğretim yılı bahar döneminde çalışma grubundaki sınıf öğretmeni adaylarına bir ders saatinde gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Anketten elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz yaklaşımı, verilerin araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilmesine ve görüşmede kullanılan sorular veya boyutlar dikkate alınarak sunulmasına imkan vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Bu kapsamda anketteki her bir açık uçlu soruya verilen cevaplar incelenerek çeşitli kategoriler oluşturulmuştur. Her bir açık uçlu soruya verilen cevaplar oluşturulan kategoriler bağlamında iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlamalar yapıldıktan sonra karşılaştırılmıştır. Her bir açık uçlu soruyu değerlendiren kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik hesabı için Cohens Kappa formülü kullanılmıştır. Kappa değeri 0.41-0.60 arasında ise orta düzeyde, 0.61-0.81 arasında ise oldukça iyi, 0.81-1.0 arasında ise mükemmel görüş birliğinin olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada her bir açık uçlu soru için hesaplanan Kappa değerlerinin 0.68 ile 0.96 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bulunan bu değerler kodlayıcılar arasında tutarlılığın sağlandığını göstermektedir. Her bir sorudan elde edilen kategorilerin frekans ve yüzde değerleri tablo yapılarak sunulmuştur. Öğretmen adaylarının görüşlerinden bazıları da metin içerisinde sunulmuştur.

BULGULAR

Soru 1. Sizce “ölçme” ve “değerlendirme” kavramları neyi ifade etmektedir?

Bu soruda ölçme ve değerlendirme kavramlarını birlikte ele alan öğretmen adayının sayısı 12 (%15) tir. Bu tanımlamalar arasında “öğretim etkinliğinin yeterliliğini belirlemek”, “gerçekleştirilen öğretimin seviyesini tespit etmek”, “öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeyini saptamak”, “öğrenme düzeyini belirlemek” şeklinde ifadeler yer almaktadır. Bu tanımlarda daha çok ölçme ve değerlendirme etkinliğinin eğitim-öğretimdeki yerinin ve öneminin belirtildiği söylenebilir. Ölçme ve değerlendirme kavramları için yapılan çeşitli tanımlar ise Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. “Ölçme” ve “Değerlendirme” Kavramları İle İlgili Yapılan Tanımlar

Ölçme Kavramı	f	%	Değerlendirme Kavramı	f	%
Bir özelliği/durumu gözleyip sayı veya sembollerle ifade etme	39	48.8	Ölçme sonucuna ilişkin bir değer yargısına varma/karar verme	37	46.3
Öğrencinin bilgisini test etme/sınav yapma	6	7.5	Ölçme sonuçlarını yorumlama	11	13.8
Hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını belirleme	4	5.0	Öğrencinin yeterliliği konusunda karar verme	5	6.3
Ölçüm yapma	4	5.0	Ölçme sonucunun neye karşılık geldiğini belirleme	4	5.0
Konu hakkındaki bilgiyi belirleme	2	2.5	Başarıyı nota çevirme	2	2.5
Mevcut durumu belirleme	1	1.3	Ölçmeyi içine alan bir kavram	1	1.3
Boş/ilgisiz cevap verme	11	13.8	Boş/ilgisiz cevap verme	8	10.0

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

Tablo 1’de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının %48.8’i ölçme kavramını, bir özelliğin gözlenip sayı veya sembolle ifade edilmesi şeklinde tanımlamıştır. Bunun yanında ölçme kavramı, öğrencinin bilgisini test etme (%7.5), hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığını belirleme (%5.0), ölçüm yapma (%5.0) şeklinde de tanımlanmıştır. Değerlendirme kavramına ise öğretmen adaylarının %46.3’ü ölçme sonucuna ilişkin bir değer yargısına varmak, %13.8’i ölçme sonuçlarını yorumlamak, %6.3’ü öğrencinin yeterliliği konusunda karar vermek şeklinde ifade etmiştir. Yapılan tanımlarda ölçme kavramı için; “ders öğretildikten sonra yapılan sınav”, “hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığını belirleme” gibi değerlendirme kavramı için ise; “yapılan ölçümlerin sayısal ifadesi”, “sınavdan alınan notun ne ifade ettiği” gibi bazı yanlış ve eksik tanımlamalar yapmışlardır. Ancak yine de sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme kavramlarıyla ilgili tanımlamalara ilişkin bilgilerinin yeterli olduğu söylenebilir.

Soru 2. Bildiğiniz ölçme-değerlendirme tekniklerini ve yöntemlerini yazınız. Öğrencilerinizin bilgilerinizi ve performanslarınızı belirlemek için hangi ölçme-değerlendirme tekniklerini ve yöntemlerini kullanmayı tercih edersiniz?

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Bildikleri Değerlendirme Yöntemleri ile Tercih Ettikleri Değerlendirme Yöntemlerinin Karşılaştırılması

Değerlendirme Yöntem/Teknikler	Bilinen (%)	Tercih Edilen (%)	Değerlendirme Yöntem/Teknikler	Bilinen (%)	Tercih Edilen (%)
Yazılı yoklama	87.5	81.3	Proje çalışmaları	12.5	10.0
Çoktan seçmeli test	85.0	35.0	Tutum ve ilgi testleri	7.5	1.3
Boşluk doldurma testi	63.8	2.5	Çalışma yaprağı	5.0	18.8
Doğru-Yanlış testi	62.5	0.0	Sınıf içi gözlem	5.0	6.3
Sözlü yoklama	58.8	3.8	Mülakat	3.8	0.0
Eşleştirmeli test	47.5	0.0	Alternatif değerlendirme	3.3	5.0
Portfolyo	31.3	8.8	Öz değerlendirme	1.3	0.0
Soru-cevap	22.5	13.8	Akran değerlendirme	1.3	0.0
Rubrik	17.5	0.0	Seviye belirleme testi	0.0	1.3
Performans değerlendirme	13.8	11.3	Grup başarısını değerlendirme	1.3	1.3

Tablo 2’de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının yaklaşık yarısından fazlasının yazılı (%81.5) ve sözlü yoklama (%58.8), boşluk doldurma (%63.8), çoktan seçmeli (%85), doğru-yanlış (62.5) ve eşleştirme (%47.5) gerektiren test türünü ölçme ve değerlendirme etkinliği olarak bilmektedirler. Bunun yanında öğretmen adaylarının bildikleri ölçme değerlendirme yöntemleri arasında portfolyo (%31.3), soru-cevap (%22.5), rubrik (%17.5), performans (%13.8) ve proje değerlendirme (%12.5) yer almaktadır. Bu bulgular sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme yöntemi olarak daha çok geleneksel yöntemleri bildiklerini, alternatif değerlendirme yöntemleri konusunda ise daha

az bilgiye sahip olduklarını göstermektedir. Tablo 2'deki veriler dikkate alındığında ise sınıf öğretmeni adaylarının yazılı yoklamayı (%81.3) ve çoktan seçmeli testi (%35) kullanmayı daha çok tercih ettikleri, bunun yanında az da olsa çalışma yaprağını (%18.8), soru-cevap tekniğini (%13.8) ve performans değerlendirmeyi (%11.3) kullanmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durum, sınıf öğretmeni adaylarının öğretim süreçleri boyunca alışa geldikleri geleneksel değerlendirme yöntemlerini daha çok kullanma eğiliminde oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Soru 3. Niçin bu ölçme-değerlendirme yöntemlerini/tekniklerini kullanmayı tercih edersiniz?

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerini/ Tekniklerini Tercih Etme Nedenleri

Tercih Nedenleri (N=72)	%	Tercih Nedenleri	%
Bilgi düzeyini ortaya koyması	22.5	Süreci değerlendirmesi	5.0
Geçerli ve güvenilir olması	20.0	Üst düzey becerileri değerlendirmesi	3.8
Öğrencinin eksikliklerini belirlemesi	17.5	Farklı becerileri ortaya koyması	2.5
Problem çözme becerisini göstermesi	11.3	Değerlendirmesinin kolay olması	2.5
Öğrencinin gelişimini izleme fırsatı vermesi	7.5	Öğrenciyi aktif kılması	1.3
Etkili ve verimli olması	6.3	Dersin içeriğine uygun olması	1.3

Tablo 3'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının ölçme-değerlendirme araçlarını tercih etmesindeki neden olarak yaklaşık %23'ü bilgi düzeyini ortaya koyduğu, %20'si geçerli ve güvenilir olduğu, %18'i öğrencilerin eksikliklerini belirlediği, %11'i problem çözme becerisini gösterdiği, %8'i öğrenci gelişimini izleme fırsatı verdiği, %6'sı etkili ve verimli olduğu, %5'i süreci değerlendirdiği, %4'ü üst düzey becerileri değerlendirdiği, %3'ü farklı becerileri ortaya koyduğu, %3'ü değerlendirmesinin kolay olduğu, %1'i öğrenciyi aktif kıldığı ve %1'i dersin içeriğine uygun olduğu için tercih ettiğini belirtmiştir. Örneğin yazılı yoklamayı tercih eden bazı öğretmen adayları; “öğrencinin çözüm stratejisini görebilmek”, “üst düzey zihinsel becerilerini değerlendirebilmek”, “neyi bilip neyi bilmediğini tespit edebilmek” gibi gerekçeler sıralarken; çoktan seçmeli testi tercih eden bazı öğretmen adayları ise; “konu hakkında daha fazla soru sorabilmek”, “öğrencileri daha etkili ve güvenilir ölçebilmek”, “kolay ve kısa sürede değerlendirebilmek” ve “daha objektif değerlendirebilmek” gibi gerekçeler sıralamışlardır. Son olarak portfolyo ve performans değerlendirmeyi tercih eden bazı öğretmen adayları ise; “öğrenme sürecini daha etkili değerlendirebilmek”, “öğrencilerin bilgilerini nasıl kullandıklarını görebilmek”, “öğrencilerin performanslarını daha iyi anlayabilmek” ve “öğrencilerin gelişimini daha net izleyebilmek” gibi gerekçeler ileri sürmüşlerdir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

Soru 4. Okullarda yapılan sınavlar, öğrencilerin gerçek başarılarını yansıtmakta mıdır? Niçin? Siz, hangi ölçme araçlarının öğrencinin gerçek başarısını yansıttığını düşünüyorsunuz?

Tablo 4. Okullarda Yapılan Sınavların Öğrencilerin Gerçek Başarısını Yansıtma Düzeyi

Başarılı yansıtıyor mu? (N=80)	f	%	Başarılı yansıtıyor mu?	f	%
Yansıtıyor	12	15.0	Yansıtıyor	39	48.75
Çoğu zaman yansıtıyor	5	6.25	Boş cevap	7	8.75
Kısmen yansıtıyor	17	21.25			

Tablo 4'te, çalışma grubundaki sınıf öğretmeni adaylarının %48.75'i okulda yapılan sınavların gerçek başarıyı yansıtmadığını, %21.25'i kısmen ve %6.25'i çoğu zaman yansıttığını, %15'i ise yansıttığını düşünmektedir. Tam olarak yansıtmadığını düşünen öğretmen adaylarından 12'si süreç değerlendirme yapılmadığını, 6'sı günlük hayatla ilişki kurulmadığını, 4'ü öğrenci performansının değerlendirilmediğini, 3'ü anlık ölçüm yapıldığını ve zaman sınırlaması olduğunu, 2'si kapsam geçerliğinin düşük olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında birer öğretmen adayı da okulda tek tip ölçüm yapıldığını, kalıplaşmış ve ezbere dayalı bilgiler sorulduğunu, farklı zeka alanlarını işe koacak ölçümler yapılmadığını ileri sürmüşlerdir. Bu durum ise sınıf öğretmeni adaylarının yaklaşık yarısının geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarının gerçek başarıyı niçin yansıtmadığı konusunda yeterli bilgi sahibi olmadığını göstermektedir.

“Hangi ölçme araçlarının öğrencinin gerçek başarısını yansıttığını düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının %7.5'i süreç değerlendirmenin, %6.3'ü ders içi performansın, %6.3'ü araştırma ve inceleme sorularının, %5'i performans ve alternatif değerlendirme, %5'i çalışma yaprağının, %3.8'i proje ödevinin ve %2.5'i günlük hayatla ilişkili soruların öğrencinin gerçek başarısını yansıtaçağını ifade etmiştir. Bu bulgu, çoğu sınıf öğretmeni adayının, öğrencinin gerçek başarısını ve performansını yansıtan değerlendirme yöntemleri ve araçları konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadığına işaret etmektedir.

Soru 5. Bir konuya ilişkin öğrencilerin önbilgilerini nasıl tespit edersiniz?

Tablo 5. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğrencilerin Önbilgilerini Tespit Etme Biçimleri

Ön Bilgilerin Tespit Edilme Biçimi (N=80)	f	%	Ön Bilgilerin Tespit Edilme Biçimi	f	%
Konuyla ilgili kısa soru ile	51	63.8	Beyin fırtınasıyla	3	3.8
Çalışma yaprağı ile	19	23.8	Tartışma yaptırma ile	3	3.8
Kısa bir ön test ile	13	16.3	Ödevlerle	2	2.5
Günlük hayatla ilişkili sorularla	11	13.8	Kavram ağlarıyla	1	1.3
Problem çözmeyle	6	7.5	Boş	4	5.0

Tablo 5'te çalışma grubundaki sınıf öğretmeni adaylarının, %63.8'i öğrencilerin ön bilgilerini konuyla ilgili soru sorarak, %23.8'i çalışma yaprağı kullanarak, %16.3'ü kısa bir ön test uygulayarak, %13.8'i günlük hayatla ilişkili sorular sorarak ve %7.5'i problem çözürerek tespit etmeye çalışacaklarını ifade etmişlerdir. Bunların yanı sıra çok az da olsa beyin fırtınasını, tartışmayı ve kavram ağlarını kullanacaklarını belirtmişlerdir.

Soru 6. Bir dersin sonunda konuya ilişkin ölçme-değerlendirmeyi nasıl yaparsınız?

Tablo 6. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ders Sonuna İlişkin Ölçme-Değerlendirme Etkinlikleri

Ders Sonu Değerlendirme Etkinlikleri (N=80)	f	%	Ders Sonu Değerlendirme Etkinlikleri	f	%
Çalışma yaprağı kullanma	46	57.5	Ödev verme	2	2.5
Soru-cevap /özet yaptırma	51	63.8	Açık uçlu soru sorma	2	2.5
Günlük planda yer alan sorular sorma	5	6.3	Kısa cevaplı test kullanma	2	2.5
Etkinlik kitabını kullanma	4	5.0	Çoktan seçmeli test uygulama	1	1.3

Tablo 6'da görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının %57.5'i ders sonundaki değerlendirmeyi çalışma yaprağı kullanarak, %63.8'i konuyu özetleyen sorular sorarak, %6.3'ü günlük planda yer alan sorular sorarak, %5'i etkinlik kitabını kullanarak yapabileceklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanında çok az sayıdaki öğretmen adayı ödev vererek (%2.5), açık uçlu soru sorarak (%2.5), kısa cevaplı (%2.5) ve çoktan seçmeli test (%1.3) kullanarak yapacağını belirtmiştir. Bu bulgu, öğretmen adaylarının ders sonu değerlendirmede daha çok konuyla ilgili soru sormaya ve çalışma yaprağını kullanmaya eğilimli olduklarını göstermektedir.

Soru 7. Bir ölçme aracı hazırlayacak olursanız ne tür kriterlere dikkat edersiniz?

Tablo 7. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme Aracı Hazırlarken Dikkate Aldıkları Kriterler

Ölçme Aracı Hazırlanırken Dikkate Alınan Kriterler(N=80)	f	%	Ölçme Aracı Hazırlanırken Dikkate Alınan Kriterler	f	%
Öğrenci seviyesine göre olmasına	38	47.5	Üst düzey sorular olmasına	4	5.0
Konuyu kapsamına/belirtke tablosuna	33	41.3	Önem sıralamasına	3	3.8
Kazanımlara uygun olmasına	19	23.8	Günlük hayatla ilişkili olmasına	2	2.5
Soruların açık ve anlaşılır olmasına	17	21.3	Konuyla ilgili ön bilgileri içermesine	2	2.5
Her düzeyde soru olmasına	7	8.8	Ayırt edici olmasına	2	2.5
Ölçme amacına uygun olmasına	5	6.3	Hatadan arınık olmasına	2	2.5

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

Tablo 7’de sınıf öğretmeni adaylarının %47.5’i ölçme aracı hazırlarken öğrenci seviyesine, %41.3’ü konuyu kapsamasına, %23.8’i kazanımlara uygun olmasına, %21.3’ü soruların açık ve anlaşılır olmasına, %8.8’i her türden soru olmasına dikkat edeceklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanında az sayıdaki öğretmen adayı da ölçme amacına uygun olmasına, günlük hayatla ilişkili olmasına, ayırt edici ve hatadan arınık olmasına dikkat edeceğini ifade etmiştir. Bu bulgu ise sınıf öğretmeni adaylarının yaklaşık yarıya yakının ölçme aracı hazırlama konusunda yeterli bilgi birikimine sahip olmadığını göstermektedir.

Soru 8. Hazırlayacağınız ölçme aracının geçerliğini ve güvenilirliğini nasıl sağlarsınız?

Tablo 8. Öğretmen Adaylarının Ölçme Aracının Geçerliğini ve Güvenirliğini Sağlama Biçimleri

Ölçme Aracının Geçerlik ve Güvenirliğini Sağlama Biçimi	f	%	Ölçme Aracının Geçerlik ve Güvenirliğini Sağlama Biçimi	f	%
Konuyu kapsaması	44	55.0	Cevap anahtarının hazırlanması	6	7.5
Ölçüm sonuçlarının kontrol edilmesi	22	27.5	Farklı türden soru olması	6	7.5
Soruların açık ve anlaşılır olması	10	12.5	Güvenirlik/madde analizi yapılması	4	5.0
Öğrenci seviyesine uygun olması	8	10.0	Soru sayısının fazla olması	4	5.0
Objektif olması	7	8.8	Uzman görüşünün alınması	4	5.0
Ortamın iyi olması	7	8.8	Şans başarısının azaltılması	4	5.0
Kopyanın önlenmesi	6	7.5	Süre ayarlamasının yapılması	3	3.8

Tablo 8’de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının %55’i kapsam geçerliğini sağlayarak, %27.5’i sonuçları kontrol ederek, %12.5’i soruların açık ve anlaşılır olmasına özen göstererek, %10’u öğrenci seviyesine uygun olmasına dikkat ederek, %8.8’i objektif puanlama yaparak, %8.8’i sınav ortamını iyi düzenleyerek, %7.5’i kopyayı önleyerek, %7.5’i cevap anahtarı hazırlayarak, %5’i uzman görüşü alarak ölçme aracının geçerliğini ve güvenilirliğini sağlayabileceklerini ifade etmişlerdir. Tablo 8’deki bulgulara göre sınıf öğretmeni adaylarının ölçme aracının geçerliğini ve güvenilirliğini sağlamada yeterli bilgi birikimine sahip olmadıkları söylenebilir.

Soru 9. Bildiğiniz ve uygulayabileceğiniz alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri nelerdir?

Tablo 9. Sınıf Öğretmeni Adaylarına Göre Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yöntemleri

Alternatif Değ. Yöntemleri	f	%	Alternatif Değ. Yöntemleri	f	%	Alternatif Değ. Yöntemleri	f	%
Bulmaca	25	31.3	Bilgi yarışması	7	8.8	Akran değerlendirme	2	2.5
Çalışma yaprağı	19	23.8	Rubrik	6	7.5	Anlam çözümleme tablosu	2	2.5
Kavram haritası	17	21.3	Öz değerlendirme	5	6.3	Beyin fırtınası	1	1.3
Portfolyo	14	17.5	Kavram ağı	5	6.3	Tutum ve ilgi testleri	1	1.3
Zihin haritası	14	17.5	Performans ödevi	4	5.0	Süreç değerlendirme	1	1.3
Proje çalışması	10	12.5	Grup çalışması	4	5.0	Mülakat	1	1.3
Hikaye oluşturma	10	12.5	Açık uçlu problem	4	5.0	Ödev	1	1.3
Sınıf içi gözlem	8	10.0	Soru cevap	3	3.8	Yapılandırılmış grid	1	1.3

Tablo 9’da görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adayları daha çok bulmacayı (%31.3), çalışma yaprağını (%23.8), kavram haritasını (%21.3), portfolyo’yu (%17.5), zihin haritasını (17.5), proje ve hikaye oluşturma etkinliğini (%12.5) ve sınıf içi gözlemi (%10) alternatif değerlendirme yöntemi olarak görmektedirler. Diğer alternatif değerlendirme yöntemleri ise daha az öğretmen adayı tarafından ifade edilmiştir. Buna karşın alternatif değerlendirme yöntemi olmamakla birlikte sınıf öğretmeni adaylarının %15’i eşleştirmeli, %10’u doğru-yanlış, %8.75’i çoktan seçmeli, %7.5’i boşluk doldurmalı test türlerini ve %8.75’i yazılı yoklamayı alternatif değerlendirme yöntemi olarak varsayımlardır. Öğretmen adaylarının bu yanlış varsayımları ve Tablo 9’daki veriler göz önüne alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının alternatif değerlendirme yöntemleri konusunda yeterli bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

Soru 10. Bir derse ilişkin değerlendirme sonuçlarını hangi amaçlar için kullanırsınız?

Tablo 10. Değerlendirme Sonuçlarının Kullanım Amaçları

Kullanılma Amacı	f	%	Kullanılma Amacı	f	%
Eksikleri belirlemek ve tamamlamak	26	32.5	İlgililere dönüt vermek	5	6.3
Kazanımların elde edilme düzeyini belirlemek	25	31.3	Derse ilişkin becerilerini geliştirmek	4	5.0
Öğrencinin bilgi seviyesini belirlemek	21	26.3	Yöntemin işlevini belirlemek	2	2.5
Öğretimi yönlendirmek /düzenlemek	16	20.0	Öğrenci başarısını yordamak	2	2.5
Not vermek/ karne	9	11.3	Öğrencileri seviyelerine göre ayırmak	1	1.3
Ön bilgileri belirlemek	5	6.3			

Tablo 10'da görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adayları değerlendirmenin yapılma amacını daha çok öğrencilerin eksiklerini belirlemek ve gidermek (%32.5), kazanımların elde edilme düzeyini belirlemek (%31.3), öğrencilerin bilgi seviyesini tespit etmek (%26.3), öğretimi yönlendirmek (%20) ve not vermek (%11.3) şeklinde ifade etmişlerdir. Tablo 10'daki yüzde değerleri dikkate alındığında bazı öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin yapılma amaçlarının bilincinde oldukları ancak bunun yeterli olmadığı söylenebilir.

Soru 11. Ölçme ve değerlendirme konusunda kendinizi ne düzeyde yeterli görüyorsunuz? Kendinizi yeterli görmüyorsanız hangi alan(lar)da eğitim almak istersiniz?

Tablo 11. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusunda Kendilerini Yeterli Görme Düzeyleri

Yeterli Görme Düzeyleri	f	%	Yeterli Görme Düzeyleri	f	%
Oldukça Yeterli	18	22.5	Kısmen Yeterli	13	16.25
Yeterli	12	15.0	Yetersiz	20	25.0
Orta Düzeyde	17	21.25			

Tablo 11'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının %22.5'i kendini ölçme ve değerlendirme konusunda oldukça yeterli, %15'i yeterli, %21.25'i orta düzeyde yeterli, %16.25'i kısmen yeterli görmekte iken, %25'i ise kendilerini yetersiz görmektedir. Bu bulgu, sınıf öğretmeni adaylarının yaklaşık %60'nın kendisini ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli görmediğine işaret etmektedir.

Tablo 12. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusunda İhtiyaç Hissettikleri Alanlar

İhtiyaç Hissedilen Alanlar	f	%	İhtiyaç Hissedilen Alanlar	f	%
Alternatif değerlendirme yöntemi	15	18.8	Geçerlik ve güvenilirlik	3	3.8
Soru/Test hazırlama	10	12.5	Ölçme aracı geliştirme	3	3.8
Her konuda	6	7.5	Madde istatistiği	1	1.3
Performans/Portfolyo Değerlendirme	5	6.3	Boş cevap	4	5.0
				5	6.3

Tablo 12’de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının %56.3’ü ölçme ve değerlendirme konusunda eğitim ihtiyacı belirtmemiş, %18.8’i alternatif değerlendirme yöntemi, %12.5’i test hazırlama, %7.5’i her konuda, %6.3’ü portfolyo değerlendirme alanlarında eğitime ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre çoğu sınıf öğretmeni adayının ölçme ve değerlendirme kavramları konusunda doğru tanımlamalar yapabildikleri ancak bazılarının bu kavramlar hakkında yanlış ve eksik bilgiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmeni adayları ölçme ve değerlendirmeyi daha çok öğrencilerin eksiklerini belirlemek ve gidermek (%32.5), kazanımların elde edilme düzeyini belirlemek (%31.3), öğrencilerin bilgi seviyesini tespit etmek (%26.3), öğretimi yönlendirmek (%20) ve not vermek (%11.3) amacıyla yapacaklarını belirtmişlerdir. Bu değerlere göre sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirmenin yapılma amaçları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları söylenebilir. Benzer şekilde Volante ve Fazio (2007), 69 öğretmen adayı üzerinde yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının biçimlendirmeye (formative) yönelik değerlendirme yapılmasından ziyade değer biçmeye yönelik (summative) değerlendirme yapılmasını daha çok ön plana çıkardıklarını ve ölçme-değerlendirme konusundaki öz-yeterlik algı düzeylerinin de düşük olduğunu saptamıştır. Güven (2001) tarafından sınıf öğretmenleri üzerinde yapılan çalışmada da sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmenin yapılma amaçları konusunda yeterli bilince sahip olmadıkları ve ölçme-değerlendirmeyi daha çok öğrenciye not vermek ve başarısını belirlemek amacıyla (%35.8) yaptıkları ortaya çıkmıştır. Oysa biçimlendirmeye yönelik yapılan değerlendirme, öğretim niteliğinin artırılması, öğrencinin zayıf yönlerinin teşhis edilip geliştirilmesi ve öğrenmeyi derinleştirilmesi açısından önemli fırsatlar sunmaktadır (Black ve Willam, 1998a; 1998b; Stiggins, 2002). Bu çalışmanın ve Güven (2001)’in elde ettiği sonuçlar düşünüldüğünde eğitim sistemimizin ürün çıktısının kalitesini artırmada önemli bir potansiyele sahip olan biçimlendirmeye yönelik yapılan ölçme ve değerlendirme konusunda öğretmen ve öğretmen adaylarının bilinçlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

Sınıf öğretmeni adaylarının yarıdan fazlasının ölçme ve değerlendirme etkinliği olarak; yazılı yoklama, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, eşleştirmeli test türü gibi geleneksel ölçme ve değerlendirme etkinliklerini, çok az sayıdaki öğretmen adayının da portfolyo, soru-cevap, rubrik, performans ve proje değerlendirme gibi çağdaş ölçme ve değerlendirme yöntemlerini bildiği tespit edilmiştir. Diğer taraftan sınıf öğretmeni adaylarının daha çok yazılı yoklamayı ve çoktan seçmeli test türünü kullanmayı tercih etme eğiliminde oldukları ancak, çalışma yaprağı, soru-cevap tekniği, performans değerlendirme, portfolyo, sınıf içi gözlem, akran ve öz değerlendirme gibi alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini daha az kullanma eğilimi gösterdikleri saptanmıştır. Benzer şekilde Struyven, Dochy ve Janssens (2005) tarafından üniversitedeki öğrencilerin değerlendirme algıları konusunda yapılan tarama çalışmasında öğrencilerin uzun cevap gerektiren sınav yerine çoktan seçmeli sınav türünü daha çok tercih ettikleri belirlenmiştir. Ancak Struyven ve arkadaşları (2005)'nin yaptıkları çalışmada, öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine göre daha adil buldukları tespit edilmiştir. Ayrıca yine bu çalışmayla, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının ve öğrencilerin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin algılarının, öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarını ve çalışma biçimlerini önemli ölçüde etkilediği belirlenmiştir. Bu çalışmaya paralel olarak öğretmen adaylarının daha çok geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerini bilmeleri ve kullanmayı tercih etmeleri gelecek nesillerin analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzeyde öğrenme gerektiren çalışma biçimleri yerine düşük düzeyli öğrenme gerektiren çalışma biçimlerini geliştirmelerini teşvik edeceği söylenebilir. Bu sebeple, öğretmen ve öğretmen adayları öğrencilerin üst düzeyde öğrenmelerini sağlayacak ölçme ve değerlendirme yaklaşımları konusunda bilgilendirilmelidirler.

Bu çalışmadan elde edilen, sınıf öğretmeni adaylarının daha çok yazılı yoklama ve çoktan seçmeli sınav türünü kullanmayı tercih ettikleri sonucu, Güven (2001), Çakan (2004), Özsevgeç ve arkadaşları (2004), Güven ve Eski Türk (2007) tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlarla paralellik arz etmektedir. Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının daha çok yazılı yoklama ve çoktan seçmeli sınav türünü kullanmayı tercih etmeleri öğrenim hayatlarında bu sınav türleriyle sıkça karşılaşmalarına ve alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri konusunda yeterli deneyim yaşamamış olmalarına bağlanabilir. Eğitim alanındaki bir yeniliğin öğretmen adayları tarafından okul ortamlarına taşınabilmesi için, bu yeniliğin onlar tarafından bilinmesi, benimsenmesi ve gerçek sınıf ortamlarındaki yansımaları görmelerine bağlıdır. Halbuki bugün dahi eğitim fakültelerinde her ne kadar alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına teorik anlamda değinilse de, pratik anlamda kullanılan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının geleneksel yaklaşımların ötesine geçemediği ve dolayısıyla öğretmen adaylarının tercihlerinin bu tip yaklaşımlardan etkilendiği söylenebilir. Oysa 2004'te uygulamaya konan ilköğretim programları, öğretmen ve öğretmen adaylarından öğrenme ortamlarında öğrencileri alternatif ölçme ve değerlendirme etkinlikleriyle

değerlendirmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu sebeple Eğitim Fakülteleri yetiştirdikleri öğretmen adaylarının, alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle ilgili niteliklerini ve yeterliliklerini sorgulamalıdır.

Sınıf öğretmeni adaylarının yaklaşık yarısı okulda yapılan sınavların öğrencinin gerçek başarısını yansıtmadığını düşünmektedirler. Ancak bu öğretmen adaylarının sadece bir kısmı, okulda yapılan sınavların kapsam geçerliliğinin düşük olduğu, günlük hayatla ilişkili olmadığı, süreç değerlendirme yapılmadığı ve öğrenci performansının değerlendirilmediği gibi gerekçeler ifade edebilmişlerdir. Bu durum az sayıdaki öğretmen adayının okullarda benimsenen geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin gerçek başarısını niçin ortaya koyamadığının farkında olduğunu göstermektedir. Bu nedenle sınıf öğretmeni adaylarının, öğrencinin gerçek başarısını ortaya koymada daha etkili olduğu kabul edilen ve 2004'teki ilköğretim öğretim programlarında da önerilen alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri konularında yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Sınıf öğretmeni adayları herhangi bir konuyla ilgili öğrencilerin ön bilgilerini daha çok soru sorarak, çalışma yaprağı kullanarak, ön test uygulayarak ve günlük hayatla ilişkili soru sorarak tespit edebileceklerini, ders sonu değerlendirmeyi ise en çok çalışma yaprağı ve soru-cevap etkinliğini kullanarak yapabileceklerini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Özsevgeç ve arkadaşları (2004) tarafından yapılan bir çalışmada da öğretmenlerin öğrencilerinin herhangi bir konuyla ilgili ön bilgilerini ve ders sonu değerlendirmelerini daha çok soru cevap etkinliğini kullanarak gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Burada öğretmenlerle öğretmen adaylarının yaklaşımlarının benzerlik göstermesi, öğretmen yetiştiren lisans programlarının değiştirilmesinin ya da geliştirilmesinin pratiğe pek yansımadığını göstermektedir. Bunun sebebi, programlar formal olarak değişse de öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan öğretim elemanları programa bağlı olmaksızın meslek bilgisi olarak ne biliyorlarsa onu öğretiyor olmalarından ya da bugün dahi meslek bilgisi gerektiren derslerin çoğunu yeterli alan bilgisi eğitimcisi olmadığı için alan uzmanları tarafından verilmesi olabilir. Bu sebeplere bağlı olarak öğretmen yetiştiren programlar değişse de ürün çıktısının aynı olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adayları ölçme aracının geçerlik ve güvenilirliğini, kapsam geçerliğine (%55), sonuçların kontrolüne (%27.5), soruların açık ve anlaşılır olmasına (%12.5) ve öğrenci seviyesine uygun olmasına (%10) dikkat ederek sağlayacaklarını belirtmişlerdir. Ancak, elde edilen bulgular sınıf öğretmeni adaylarının yarıya yakınının ölçme aracı hazırlama, ölçme aracının geçerliğini ve güvenilirliğini sağlama konusunda yeterli bilgi birikimine sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır. Bu sonuç, Güven'in 2002'de yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin ölçme aracının geçerliğini ve güvenilirliğini sağlama konusunda önemli bilgi eksikliklerinin olduğu sonucuyla örtüşmektedir.

Araştırma kapsamına alınan sınıf öğretmeni adayları alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemi olarak daha çok bulmaca (%31.3), çalışma yaprağı (%23.8), kavram haritası (%21.3), portfolyo (%17.5), zihin haritası (17.5), proje ve hikaye oluşturma (%12.5) ve sınıf içi gözlem (%10) etkinliğini dile

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

getirmişlerdir. Yüzde değerleri dikkate alındığında sınıf öğretmeni adaylarının çoğunun alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri konusunda yeterli bilgi sahibi olmadıkları söylenebilir. Diğer taraftan ülkemizde görev yapmakta olan çoğu öğretmenin de alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri konusunda yeterli donanıma sahip olmadıkları çeşitli araştırmalarla (Güven, 2001; Çakan, 2004; Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu, 2005; Yaşar ve ark., 2005; Birgin, 2006; Güven ve Eskiürk, 2007; Erdal, 2007) saptanmıştır. Halbuki yeni ilköğretim programları alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulanmasını ön görmektedir. Yeni programın alternatif ölçme ve değerlendirme konularında hedefine ulaşabilmesi için öğretmen adaylarının bu yönde yetiştirilmesi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarıyla desteklenmesi gerekmektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının yaklaşık %58'i kendini ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli görmektedirler. Ancak kendilerini yetersiz gören bazı sınıf öğretmeni adayları, performans değerlendirme, portfolyo, test hazırlama gibi çeşitli konularda eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmanın bulgularından ise çoğu sınıf öğretmeni adayının, alternatif değerlendirme yöntemlerini kullanma, ölçme aracı hazırlama, ölçme aracının geçerlik ve güvenilirliğini sağlama ve sınıf içi değerlendirme konularında önemli yetersizlikleri olduğu belirlenmiştir. Buna rağmen sınıf öğretmeni adaylarının yarıdan fazlasının ölçme ve değerlendirme konularında eğitime ihtiyaç hissetmemesi kendilerini geliştirme konusunda istekli olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun öğretmen adayının mesleki gelişimi açısından olumsuz bir tutum olduğu söylenebilir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmeni adaylarının yeni öğretim programlarını etkin bir şekilde uygulayabilmeleri ve ölçme değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerini yükseltebilmeleri için Eğitim Fakültelerinde daha kapsamlı teorik olmaktan ziyade pratiğe dönük ölçme ve değerlendirme dersleri almaları ve özellikle formasyon derslerinin buna yönelik hazırlanması gerekmektedir. Bu kapsamda öğretmen adaylarına verilen “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme” veya “Ölçme ve Değerlendirme” derslerinde teorik bilginin yanında uygulamaya yönelik etkinliklere ağırlık verilmelidir. Diğer derslerde de özellikle alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri konusunda öğretmen adaylarına uygulamalar yaptırılarak deneyim kazanmaları sağlanmalıdır. Bunların yanı sıra son sınıfta “Öğretmenlik Uygulaması” dersinde yeni öğretim programının gerektirdiği alternatif ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin sınıf içindeki uygulamalarına yer vermeleri sağlanarak bu konuda pratik yapmalarına imkan tanınmalıdır.

KAYNAKLAR

Anderson, S.R. (1998). Why Talk About Different Ways To Grade? The Shift from Traditional Assessment to Alternative Assessment. *New Directions for Teaching and Learning*, 74, 5-16.

Birgin, O. (2006). İlköğretimde Portfolyo Değerlendirme Yönteminin Uygulanması Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *I.Ulusal*

Matematik Eğitimi Öğrenci Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı (s.39) Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. *Assessment in Education*, 5(1), 7-74.

Black, P., & Wiliam, D. (1998). Inside the Black Box: Raising Standards through Classroom Assessment. *Phi Delta Kappan*, 80(2), 139-48.

Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 99-114.

Dochy, F. (2001). A New Assessment Era: Different Needs, New Challenges. *Learning and Instruction*, 10 (1), 11-20.

Erdal, H. (2007). *2005 İlköğretim Matematik Programı Ölçme Değerlendirme Kısımının İncelenmesi (Afyonkarahisar İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fourie, I., & Van Niekerk, D. (2001). Follow-Up on the Portfolio Assessment a Module in Research Information Skills; An Analysis of its Value. *Education for Information*, 19, 107-126.

Gökçe, E., & Demirhan, C. (2005). Öğretmen Adaylarının ve İlköğretim Okullarında Görev Yapan Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Etkinliklerine İlişkin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38 (1), 43-71.

Gözütok, F.D., Akgün, Ö.E., & Karacaoğlu, C. (2005). İlköğretim Programlarının Öğretmen Yeterlikleri Açısından Değerlendirilmesi. *Eğitimde Yansımalar: VIII.Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiri Kitabı* (17-40), Erciyes Üniversitesi, Ankara: Sim Matbaası.

Güven, B., & Eskiürk, M. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirmede Kullandıkları Yöntem ve Teknikleri. *XVI. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı* (504-509), Cilt 3, Ankara: Detay Yayıncılık.

Güven, S. (2001). Sınıf öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmede Kullandıkları Yöntem ve Tekniklerin Belirlenmesi. *X.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı* (413-423), Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bolu.

Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırmalar ve İstatistik Teknikleri* (11.Baskı). Ankara: Tekışık Web Ofset.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2004). *İlköğretim Okulu Matematik Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

National Council of Teachers of Mathematics (1995). *Assessment Standard for School Mathematics*. Reston, VA: NCTM.

Özsevgeç, T., Çepni, S., & Demircioğlu, G. (2004). Fen Bilgisi Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Okur-Yazarlık Düzeyleri. *VI. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiri Kitabı*, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Shepard, L.A. (2000). The Role of Assessment in a Learning Culture. *Educational Researcher*, 29 (7), 4-14.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

Stiggins, R. (2002). Assessment Crisis: The Absence of Assessment for Learning. *Phi Delta Kappan*, 83(10), 758-65.

Struyven, K., Dochy, F., & Janssens, S. (2005). Students' Perceptions about Evaluation and Assessment in Higher Education: A Review. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 30 (4), 325-341.

Volante, L., & Fazio, X. (2007). Exploring Teacher Candidates' Assessment Literacy: Implications for Teacher Education Reform and Professional Development. *Canadian Journal of Education*, 30 (3), 749-770.

Yaşar, Ş., Gültekin, M., Türkan, B., Yıldız N., & Girmen, P. (2005). Yeni İlköğretim Programlarının Uygulanmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin ve Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi (Eskişehir İli Örneği). *Eğitimde Yansımalar: VIII. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiri Kitabı* (51-63), Erciyes Üniversitesi, Ankara: Sim Matbaası.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (3.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.